

TĀDS IR DIEVA TĀ KUNGA KALPS

Par Vilānu aprīņa Galēnu pagasta Vidmūižas katoļu draudzes mācītāju Boļeslavu Grišānu un Annu, kurai viņš rādīja ceļu uz debesu valstību

Divi sarkani torņi ar krustiem galā pacēlas augstu pāri zaļaj lapotnei, pāri ciemam un zemnieku mājām, pāri baltajiem līdieļiem, kur svētīvinīgās domās nogrimuši uz baznīcu dieva priekšā stāties iet ticīgo pulciņi.

Svēts klusums un miers... Baznīcas torņi mirdz saulē, liekas, tie tišām būvēti tik augsti, lai visuvarēnaļs jau no liela tāluma varētu saskatīt, kur grēcīgajā pasaulē ir tā vieta, kur tie, kas radīti pēc viņa ģimja un līdzības, nāk zemoļies visaugstākā priekšā, nāk šausīt sevi par padarītajiem grēkiem un izlūgties piedošanu.

Telpās puskrēsla, zelta rāmjos mirdz neskaitāmo svēto mocekļu tēli un svētās relikvijas, bargi un svinīgi skan svētā muzika. Liekas, nu pacēlsies jumts, un atvērsies debesis, un tas kungs pats nolaidīsies zemes virsū un padarīs kādu no tiem brīnumiem, ar kuriem tik pārpilni svētie raksti...

Bet dievs tas kungs nerādās. Nu jau pagājīs vairāk nekā tūkstoš gadu kopš pēdējās reizes, kad viņš parādījies, jo pasaule kļuvusi grēcīga un cilvēki arvien vairāk aiziet uz to pusi, kur valda tas, kam šķelti nagi un āža bārda, spītīgi uzspļaujot visiem katliem, kuros tiem pēc nāves būs jāvārās. Tāpēc draudzes priekšā nostājas tā kunga kalps, tā kunga vietnieks zemes virsū — mācītājs Boļeslavs Grišāns.

— Dominus vobiscum (kungs ar jums) — viņš, pacēlis savas svētītās rokas, saka doļā, svinīgā balsī.

Jā, tas kungs atrodas iekš sava kalpa, un visu drūmo, svinīgo telpu piepludina klusa murmināšana:

— Et cum spiritu tuo (un ar tavu garu)...

Muzika kļūst spēcīgāka, varenāka, tā kunga kalpa seja izstāro tīri dievišķu mirdzumu un daudziem sava niecīguma un grēcīguma apziņā noskrien šermuļi visgarām mugurai.

Un tad tā kunga kalps mācītājs Boļeslavs Grišāns varenā balsī uzsāk:

— Credo in unum Deum (es ticu vienam dievam), — un koris kā pērkonš no skaidrām debesīm sāk lielo un vareno Credo.

Liekas, patiešām nav vairs svētāka un sirssšķistāka cilvēka pasaulē kā tas, kas nostāties pie altāra un, savu skatu beidzot pacēlis, mudina ticīgo draudzi, kas, viņa priekšā stāv ceļos, iet dieva tā kunga pēdās... Cik viņš svēts, kā viņš prot runāt par priekiem, kas ticīgos, sagaidīs debesu valstībā un neticīgo mokaļm elles zanki. Bet atstāsim baznīcu, ļausim, lai dieva tā kunga kalps novelk melnās drēbes, lai noņem visas maskas un parādās mūsu priekšā tāds, kāds viņš patiešībā ir.

Mūsu priekšā ir kādas Vilānu aprīņa Galēnu pagasta meitenes dienasgrāmata, kas pa dažādiem ceļiem nokļuvusi redakcijā. Meiteni sauc par Annu. Viņas uzvārdu un darba vietu neminēsim, jo lasītājs, lasot tālāk, pats sapratīs, kāpēc mēs to nedarām.

Dienasgrāmata rakstīta ļoti atklāti un vaļsirdīgi. No vienas puses tas ir labi, jo pilnībā atklāj baznīkunga un draudzes gana morālo seju, bet no otras puses slikti, jo mēs, negribēdami ieslikt pornografijā, nevaram to publicēt pilnīgi, bet tikai atsevišķus izvilumus.

1947. gada 20. maijā Anna pirmoreiz aizgāja pie draudzes gana Boļeslava Grišāna. Aizgāja nopirkt olas, jo bez dvēseļu glābšanas cienītēvs nodarbojās arī ar komerciju. Kas dod lielāku ienākumu — vēl nav izdevies noskaidrot. Un tai dienā meitene ierakstīja savā dienas grāmatā:

... Izsaku pateicību un aizeju. Laukā bija liels vējš, un man bija faltainā kleita. Vējš kleitu cel gaisā un es to rokām turu. Viņš pa logu noskatījās, kāda man neļaime: cel kleitu gaisā, viss redzams... Nu, domāju, vairs pie viņa neiešu, lai gan viņš mani ielūdza. Lūk, tāda mums bija pirmā tikšanās.

Kādi dvēseliski procesi norisa cienītēvā, raugoties pa logu, nav zināms un necentīsies to arī noskaidrot. Nav vērts. Notikumi risinājās šādi: baznīkungs vispirms uzzināja, kas tā Anna tāda ir, tad ar altāra zēnu aizsūtīja viņai zīmīti, uzaicinot Annu viesos pie sevis.

Viņš mani pacienāja ar pusdienām. Ar mums vēl ēda ērģelnieks. Tad viņš teica: — Lai jaunkundze drusku iedzer! —

— Paldies, es nedzeru, — atbildēju. Viņš atnesa pudeli likiera un teica: — Tas sieviešu dzēriens. Pirmo glāzi izdzēra pats un tad lūdza, lai es dzeru. Es 3 glāzes izdzēru. Tad mēs aizgājām kopā uz viņa dzīvokli. Ejot viņš mani knieba rokā un teica: — Tu esi laba meitene!

Smalki! Viss notiek pēc iepriekš izstrādāta plāna, un, ja mūsu priekšā nebūtu dienasgrāmata, varētu ticēt, ka mūsu priekšstats par baznīkunga Grišānu ir nepareizs. Bet tagad viņš mums atgādina zirnekli ar krustu uz muguras (dabas zinības pazīst tādas zirnekļus), kas auž savus tīklus ap iepriekš izraudzītu upuri.

26. jūlijā pie izpildkomitejas satiku viņu. Viņš prasīja, kāpēc neaizeju pie viņa ciemos un ielūdza 29. jūlijā. Aizgāju. Pie viņa istabā sēdēja vēl 3. Viņš mani iepazīstināja un lika, lai es sēstos viņu vidū. Pielēja visiem glāzes ar degvīnu un Grišāns uzstājās, lai dzertu. Tā mēs pavadījām vakaru.

Tā baznīkungs pavada vakaru — pie šnabja pudeles. — Kur gan viņš ņem naudu, — lasītājs, varbūt, domās. — Viņš taču nekur nestrādā.

Dibināts jautājums. Bet tomēr nevar teikt, ka cienītēvs nekā nestrādātu. Viņš strādā un vaļs svidros strādā, proti — viņš glābj dvēseļes no «mūžīgās pazušanas». Un lētticīgie cilvēki nes mācītājam kapeikas, atrauj no savas mutes, bet nes. Nav nekāds brīnums, ka visi trīs brāļi Grišāni izmācījās par mācītājiem. Viens pat kādus 3 gadus bijis Afrikā un tur glābis negēru dvēseļes. (Nabaga negēri!). Stāsta gan, ka agrāk gadatirgos veikli laudis — ziepju pārdevēji strādājuši vēl mazāk, bet pelnijuši vēl vairāk. Bet tā kā mums nav iespējams pārbaudīt šo faktu, jo tādu ziepju pārdevēju vairs nav, tad atgriezīsimies atkal pie Annas dienasgrāmatas.

* 22. augustā man ienāca prātā, ka viņš kādreiz solījās aizvest mani uz mājām. Nu, labi, aizgāju. Saimniece atnesa ābolus un viņš mani pacienāja. Runājām līdz vēlam vakaram. Tad viņš teica: — Jaunkundz, vajag iedzert! Es atkal atteicos un domāju pati sevi, kāpēc viņš mani katru reizi tā dzirda? Varbūt viņš nodomājis kaut ko sliktu? Tad es atteicos no dzeršanas.

Bija vēls, jāiet mājās. Piecelos, ņemu mēteli, bet viņš to atņēma un ieslēdza skapi. Tad viņš panēma manas rokas un pielika tās pie vaļs. — Cik maļs tavas rociņas, — teica un bucoja manu labo roku. Es prasīju, vai viņš visām tā dara. Viņš teica, ka tikai labām meitenēm.

— Es taču nedariju jums nekā laba, — atbildēju. Bet viņš piespēda mani pie krūtīm un teica: — Cik tu esi laba meitene! Bet es ļoti auksti izturējos pret viņu, jo viņš man nepatika. Tad viņš apsēdās man blakus un uzlika kājas sev uz ceļiem. Es izrāvos, lai tiktu vaļā. Viņš teica: Oļ, cik tu nepaklausīga jaunkundze!

Tiešām Grišāna cienīgi darbi un pamācības! Interesanti būtu zināt, ko domā cienītēvs, kad iemēre pirkstus svētajā ūdenī, pārmet draudzei grēkošanu un piesola ticības pārkāpējiem brīvu vietu elles katlā? Vai viņam nemaz nav bail katlā vārtīties? Acīmredzot, to katlu viņš piesola tikai draudzei, acīmredzot, cienītēvam uzspļaut uz elles mokām pēc nāves, ka tikai labi kļājas zemes virsū.

Oktobrī cienītēvs sadomāja braukt uz Rīgu, bet nebija komandējuma apliecības. Tā kā pēc baznīcas mācības mērķis, attaisno līdzekļus, tad arī viņš, daudz neodomājot, panēma komandējuma apliecību no Annas, kuru tā dabūja savā darba vietā. Krāpšana ir, bet nekas kam tad dievs piedos tos grēkus, ja ne savam vietniekam?

14. oktobrī es viņam aiznesu blanku un viņš man izteica lielu pateicību. Atnesa 2 pudeles degvīna, salasīja pusdienas, un mēs tā piedzēramies, ka vairs nedomā piecelties. Viņš teica, ka šodien gan tu neiesi mājās, bet paliksi pie manis. Tad viņš atkal panēma manas rokas un sēdināja mani sev uz ceļiem. Viņš man solīja iemācīt latīņu valodu un kalpot pie altāra, Tad viņš man

teica, lai es iemācu viņu skūpstīties.

Dieva kalps aizbrauca uz Rīgu un atgriezies turpināja savu dvēseļu glābēja darbu. 1. novembrī Anna aizgāja atkal pie cienītēva, jo tas bija apsollis viņai no Rīgas atvest kurpes. Solījumu cienītēvs, protams, neizpildīja. Savu vainu dieva priekšā viņš centās izpirkt tā:

Tad viņš atnesa daudz ābolu un teica, ka ātrāk nelaidīs mani mājās, kamēr nebūs apēsti āboli un izdzerts litrs degvīna. Izdzēram mēs pa divi glāzēm un es teicu, ka iešu uz mājām. Bet viņš atbildēja: — Sodien tu neiesi mājās, nerunā muļķības, vai tad es nevaru aizturēt sev jaunkundzi? Viņš sēdināja mani sev uz ceļiem un gribēja noskūpstīt. Bet es viņam gan nepieļāvos. Tomēr viņš mani vairākas reizes noskūpstīja un teica: — Vai nav patīkami? Kāpēc mums nebaudīt to, kas patīkams? Vēlāk viņš sāka stāstīt bezkaunīgus anekdotus. Es tiešām dusmīga paliku par to. Viņš mani ar spēku aizvilka uz dīvanu, tur atsēdāmies...

18. novembrī baznīcā bija dievkalpojums, bet pēc tam mācītāja mājās — žūpošana.

Viņš pieliecās un noskūpstīja man roku. Teica — negribu, ka tu man pretoļies un negribi paklausīt. Es taču esmu daudz vecāks par tevi. Tev būtu man jāklauša...

Lai piedod lastītājs, ka tik ilgi apgrūtinām viņa uzmanību ar šīm nelietībām. Lasītājs varbūt domās, ka šis stāsts ir pārspīlēts, jo viņa atmiņā mācītāji tēlojas kā svētuļi vai fanatiki, kas, melnās drēbēs ietērpušies, paceļ acis uz debesīm un sirdssķistībā sarunājas ar dievu, ar svētajiem. Kādas aplamības! Katrs no mums bērnībā būs redzējis balagana kumēdiju rādītāju, kā viņš izkēmoļas, nogrimē seju un izbola acis. Kāpēc viņš to dara? Gluži vienkārši — ar to viņš pelna naudu. Un pēc izrādes grimu, protams, viņš nomazgā un tad vairs nav nekas, ka viņš ir kumēdiju rādītājs. Tas ir par kumēdiju rādītājiem. Bet vai lasītājs pēc izlasīta jau tagad neļūt, ka baznīkungs Grišāns reizē ar to ir arī žūpa un meitenu pavadējs, tāds, par ko runā mūsu valsts kriminālkodekss? Lasītājs var būt pārliecināts, ka tas cienītēvam nemaz netraucē runāt draudzei par debesu valstību un eļļi, salaulāt cilvēkus un kristīt bērnus, piedot grēkus un aizlūgt par mirušo dvēseļēm.

22. decembrī neaizbraucu uz mājām, bet aizgāju pie viņa. Viņš panēma konfektes, nosēdās preti man un lūdza, lai es ēdu. Pēc tam panēma mani un sēdināja sev uz ceļiem. Te pēc brītiņa klauvēja pie durvim un ienāca gaļus 30 veca sieviete. Jau sāka krēslot, kad viņa uztraukta aizgāja. Es prasīju Grišānam, kas viņa tāda ir. Viņš atteica, ka viņa domājot, ka es esot viņa brūte un tāpēc dusmīga. — Ja es gribētu, viņa man tūlīn pielautos, — viņš teica. Tad viņš atnesa degvīnu. Es iedzēru un teicu, ka jāiet mājās. Viņš teica: — Anniņ, esi cilvēks, neatstāj mani bez kādas ievēribas. Vai tu domā, ka mežnieceības direktors labāks nekā es?

9. februārī man nebija ko darīt un aizgāju pie viņa. Iznāca saimniece un teica, lai uzgaidot, mācītājs pašreiz kristot bērnu... Viņš atnāca, izvilka no bufetes Maskavas degvīnu, pielēja glāzes, atnesa lielu bundžu šokolades un lika, lai es dzeru.

3. martā. — Anniņ, kāpēc tu esi iedomīga, — viņš teica. — Anniņ, izdzersim mēs vēl divas, ak sāpini tu manu sirdi!

Tā laizās runcis, kad ierauga krējuma podu. Bet aizvērsim dienasgrāmatu, pietiks. Arī lasītājam, droši vien, jau viss skaidrs.

... Klusā baznīcā ar sarkanajiem torņiem zālajā koku lapotnē... Tāda ir cienītēva un draudzes gana istā morāle, istā eļļe un debesu valstība. Bet veltas viņa pūles un cenšanās — aug jaunais Cilvēks, kas aiz liekulīgām draudēm saskata mantrausi, šarlatanu un izvirtuļi, saskata dieva tā kunga kalpu tādu, kāds tas ir bez maskas un riebjumā novēršas no tā.

E. Vilks